

א) [בס"א: ארבע, צ) [מוסף ספ"ד:] ג) [נ"ל מנח' ועי' שבת קמ"ה:]; ד) [לעיל ס': א) לעיל וירושל' ובר"ף ועוד א"י ואין אנשי ועי' כפ"מ על הירושלמי, ו) [נ"ל להם, ו) [גרי' ירושלמי והר"א:] על פי המערה:] ח) [לעיל נב:]; ט) [לעיל נב: איתא אפילו ובר"ף איתא ואפילו, י) [כס"א: בראשית, כ) [נצחיים אלו שייכים לרש"ל עיי"ש, ל) [נ"ל ר"ח ובי"ה בראשית ורש"א,

הגהות הב"ה

א) רש"י ד"ה ללו משום וכו' אצל היושבין בשפולה לנ"ל ויתכן אם היו נמחק: ב) ד"ה כולי האי וכו' בלא מתיירו (לטטרניג) מו"מ וינ"י נ"ל להניח לא שטררו פי' אפי' כשני גדר בלא לתתן לא יכירו לבני חמתן שיא' מיט' להם בני חמתן וק"ל:

מוסף רש"י

בלא מתייה. ממקום שאטו עירו (עי' שבת קמ"ה). ולמודד. ששכס' לו ואמר שניתני במקומי ויורד אלפים פסיעות ציוניות אולי יכנס לתחום העיר וכלו אלפים שלו תחום יתכן, חוץ לתחום לא יכנס, שאפילו האלפים מולטים אומו למוכו אינו מותר ללאת האלפים, שאפילו סוף מדרתו כלה במערה. לא יתכן שהגד מחלפים דמיון שאלו אלפים לגד מקום שציתמו שכן ארבע אטו יכול לנעור חוץ מחלפים (נעיל' נב:).

הרדן ערך בביד מעברין

רבינו חננאל

אבל בעיר שהיא גדולה בני עיר קטנה שכלתה מידתן בחצי העיר, אין מהלכין כל עיר גדולה. ור' אבדי' בין אנשי עיר קטנה בין אנשי עיר גדולה מהלכין כולה קטני [ומקוין] לה לעולה בנותן את עירובו, שהנזק את עירובו בעיר נעשית לו כל העיר כארבע אמות, ויש לו חוץ לעיר אלפים אמה לכל רוח, אבל הנזק עירובו חוץ לעיר ומורד ובא בתוך העיר (ואין [אין] לו חוץ מן המקום שכלתה מידתו (לעשר) [לעירוב] אפילו אמה אחת לא שגא בחצי העיר ולא שגא בסוף העיר. והא דתנן למורד נותנין לו אלפים אמה שאפי' מידתו (כולה) [כלת] במערה אצטרף (מתני' [רבי'ל] לאשמעינן סוף העיר שהווא דינו כסוף המערה. ורב נחמן נמי לא פליגי עליה, אלא טעמא דמתני' קא מפרש ואמר מאן דתני כותרווייהו מהלכין כל העיר לא משתבש, דמוקי לה בנותן. ומאן דתני אין מהלכין, מוקי לה במורד כמו שאמורנו. ואסיקנא חסורי מיחסרא והכי קתני אנשי העיר הגדולה מהלכין כל עיר קטנה, [ואין] אנשי קטנה מהלכין כל העיר הגדולה. במ' דב' אמר במורד אבל בנותן, מי שהיה מעיר

ואין אנשי עיר קטנה מהלכין אם הגדולה. כולה כד' אמות לפי שהעיר עולה להו צמדת המחומין: ורבי אבדי'. דלמחר דצרי נבואה הן: אנשי אנשי קטני. צמתני' צתרווייהו תני מהלכין ומוקי לה צנותו עירובו צעיר כדמפרש צמתניתין כילד מי שהיה צעיר גדולה ונתן עירובו

צעיר קטנה הסמוכה לה צמוך אלפים מהלך את כולה שעירוב קונה לו כל העיר כד"א כאלו שבת הוא שס ורצא תני אין אנשי כדאמר לקמן מאן דתני אין אנשי לא משתבש: אצל מורד. מחוץ לעיר וצא לעיר לא נתן מידי חלוץ צין כלתה צתניה לכלתה צסופה: ולמודד. ממקום שציתמו או ממקום עירובו שאלמרו ליתן לו אלפים אפילו סוף מדת אלפים כלה צמערה לא יכנס מחלפים והלאה. אלמא כלתה מדתו צחצי העיר נתן דעולה לו מדת העיר ומאי צניאומיה: סוף העיר איצטרינא ליה. לרבי

יהושע צן לוי לאשמעינן דהיכא דכלתה מדתו צסוף העיר הויא כל העיר כד' אמות דלא נתן לה: מוקי לה צנותו. כדקתני צמתני' צהדיא:

ומאן דתני אין אנשי עיר קטנה כו' לא משכסש מוקי לה צמודד. אנשי עיר גדולה שיוצאין מעירן לעיר קטנה הנכלעת כולה צמוך אלפים שלהן כגון שרחוקה מעירן אלף והיא עצמה אלף מהלכין את כולה כד' אנשי עיר קטנה מהלכין את כל עיר גדולה הרחוקה מעירן אלף והיא עצמה אלפים הואיל ואין כולה נכלעת צאלפים שלהן עולה צמוך צצמדת התחום ואין נכנסין לה אלא צאלף ומתניתין דמפרשא ואולא צצנות עירובו חסורי מיחסרא כו':

שפס הנחל עמוק: **אס יש לפניה** דקה. מחילה ארבע אמות גוצה על פני העיר כולה משפת הנחל מורד משפת הנחל שהיא כלה שס כשאר עיירות: ואס לאו. כיון דצעיטא תשמישתיהו לא הוי ישוב קצוב והוו להו כיוצני צריפין ואין מונין לכל אחד אלא מפסח ציתו: דקס ד"א אמרס לן. צניחומא. והשתא צצנין מייקן טעמא מאי שגא מכל דקי דעלמא דסגי להו צגוצה ארצעה טפחים כדלמין לעיל [ס.]. גצי מרפסת שלפניה דקה ד' כו': לאו משום דעצוד דקס כו'. גדר וחמתן יושצין צצר צשיפוע גדר למעלה וחמתן למטה הואיל ושמהין יושצות צשיפוע צריכות שמהין דקה צשיפולן. וקס"ד שהיו שמהין מוצלעות זו כולה צמוך אלפים של צצרתה וקתמי צני גדר יורדים

לחמתן כו' לאו משום דצני גדר עצוד דקה לפיכך כל יושציה כשרוצין לילך לחמתן מתחילין למנות ולמודד מחומתה לצד חמתן כשאר עיירות והרי חמתן כולה מוצלעת צתחומן והני צני חמתן לא עצוד דקה לשיפולה לפיכך לא הויא עיר ומודדין לכל אחד מפסח ציתו ואלו צצנצובאן הקרוצין צמוך אלפים לגדר וכולה מוצלעת צתחומן נכנסין לה לכולה אצל א) אס היו יושצין צשיפוליה אין עולין לה: מטטרגי לכו צני גדר לחמתן. מכין והורגין היו צני גדר לבני חמתן: כי הוו אזלי. צני גדר לחמתן נמי מטטרגי לכו צני גדר לבני חמתן: כולי האי ודאי לא צייפי לכו. צני גדר דלפילו צלא מתייהו א) ליטטרגו לכו צני חמתן: עיר העשויס קקשס הואי. חמתן וצין צ' ראשיה יותר מד' אלפים דלמרנין צריס פרקין [נה]. מודדין לה מן הקשת כל אחד מפסח ציתו יתס שלס לצד גדר הלכך יורדין צני גדר לחמתן שהרי מודדין לגדר מחומתה וכל חמתן מוצלעת צתחומה וצני חמתן היוצבים צקשם ומודדין להן מן הקשת כלה חתומן צבראשיה' של גדר ואין יכולין ליכנס לה: גדר עיר גדולה וכשעולין צני חמתן לגדר כלתה מדתן צחצי העיר וחמתן עיר קטנה וכשירדין לה צני גדר כלתה מידתן צסוף העיר והכי קאלמר ר' שהיו צני גדר יורדין לחמתן להיות להן כולה כד' אמות ומשלימין להן את השאר אצל גדר עולה לצני חמתן צצמדת התחום: רצ כהנא מפני פני. מפרש צהדיא מר אמר הו ומר אמר הו: **ביתני' אס כל עיר קטנה**. לצד מדת חתומין: ומא' קל סופס. משום דיורין: מעל גצה. שאין שס דיורין ואילו נתנו על גצה לא היו לו אלא אלפים ממקום עירובו: ולמודד שאמרו כו'. ואע"פ שחלוקין חכמים על רבי עקיבא צצנות עירובו צעיר לומר שכל העיר לו כארבע אמות מודין הן צצא מעיר אחרת או ממקום צציתמו וכלתה מדתו של אלפים פסיעות צציוניות אפי' צמערה [שיס צה] דיורין שאינו נכנס להלן ממדתו כלום:

ביצד מעברין פרק חמישי עירובין

ועוד התיר רבי. רצינו שמואל ל"ג ועוד דהאי ועוד אמילמא דלעיל מיינה קאי והכי איתא צתוספתא דמכילתין מעשה צרועה זקן צצא לפני רבי ואמר לו זכור הייתי שהיו צני מגדל יורדין לחמתן עד החצר החיצונה הסמוכה לגשר ועוד והדר קאלמר שהתיר רבי שהיו צני גדר כו' ומייהו יס

תוספתא שכתוב צה צתר עדותו דרועה התיר רבי שהיו צני מגדל יורדין לחמתן עד החצר החיצונה הסמוכה לעיר וניחא השתא דגרס ועוד המיר ר' שהיו צני גדר כו' כיון דמייירי לעיל צמה שהתיר רבי לצני מגדל על פי עדותו של רועה וצפי' ר"ח כתוב ועוד זאת התיר רבי: **עיר העשויה בקשת הואי**. פיש צקוטרס חמתן וצין שני ראשיה יותר מד' אלפים דלמר לעיל מודדין לה מן הקשת וכלה חתומן של צני הקשת צרלש של גדר ואין יכולין ליכנס צה אצל צני גדר יורדין לחמתן דמודדין לגדר מחומתן וכל חמתן מוצלעת צתחומיהן ופירושו תמיה דאי צני הקשם מוצלעין צתחומן של גדר א"כ גס הס מותרין לעלות לגדר ואס צצני ראשי הקשת קאלמר דמוצלעין צתחום גדר אכמי כל היכא דשרי להני שרי להני א

דצני ראשי הקשת וצני גדר צאין מזה לזה ואותן שצאלמע הקשת וצני גדר תמיייהו אסרי צהדיא ונראה כפי' א) ר"ת דגדר עיר העשויה בקשת הואי

ולא היה צני ראשיה ארצעה אלפים ומודדין לה מן היתר לפיכך צאין לחמתן אצל צני חמתן אינן יכולין לעלות לגדר לאמצע הקשת ואפשר שאף חמתמן לראשי הקשת של גדר היה יותר מחלפים ואף שס לא היו יכולין לילך:

לית

דימי אמר מטטרגי מטיטרגי להו בני גדר לבני חמתן ומאי התיר התקין ומאי שגא שבת דשכיחא בה שכרות כי אזלי להתם נמי מטטרגי להו כלבא בלא מתיה שב שגין לא נבא השתא נמי מטטרגי בני חמתן לבני גדר כולי האי לא כייפי להו רב ספרא אמר עיר העשויה בקשת הואי רב דימי בר חיננא אמר אנשי עיר גדולה ואנשי עיר קטנה הואי רב כהנא מתני הכי רב טביומי מתני הכי רב ספרא ורב דימי בר חיננא חד אמר עיר העשויה בקשת הואי וחד אמר אנשי עיר קטנה ואנשי עיר גדולה הואי: **ביתני'** א) אנשי עיר גדולה מהלכין את כל עיר קטנה ואנשי עיר קטנה מהלכין את כל עיר גדולה ונתן את עירובו בעיר קטנה ונתן את עירובו בעיר גדולה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה רבי עקיבא אומר אין לו אלא ממקום עירובו אלפים אמה אמר א) להן ר"ע אי אתם מודים לי בנותן עירובו" במערה שאין לו אלא ממקום עירובו אלפים אמה אמרו לו אימתי בומן שאין בה דיורין אבל יש בה דיורין מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה נמצא קל תוכה מעל גבה א) ולמודד שאמרו נותנין אלפים אמה א) שאפילו סוף מדרתו כלה במערה:

גמ'

לחמתן כו' לאו משום דצני גדר עצוד דקה לפיכך כל יושציה כשרוצין לילך לחמתן מתחילין למנות ולמודד מחומתה לצד חמתן כשאר עיירות והרי חמתן כולה מוצלעת צתחומן והני צני חמתן לא עצוד דקה לשיפולה לפיכך לא הויא עיר ומודדין לכל אחד מפסח ציתו ואלו צצנצובאן הקרוצין צמוך אלפים לגדר וכולה מוצלעת צתחומן נכנסין לה לכולה אצל א) אס היו יושצין צשיפוליה אין עולין לה: מטטרגי לכו צני גדר לחמתן. מכין והורגין היו צני גדר לבני חמתן: כי הוו אזלי. צני גדר לחמתן נמי מטטרגי לכו צני גדר לבני חמתן: כולי האי ודאי לא צייפי לכו. צני גדר דלפילו צלא מתייהו א) ליטטרגו לכו צני חמתן: עיר העשויס קקשס הואי. חמתן וצין צ' ראשיה יותר מד' אלפים דלמרנין צריס פרקין [נה]. מודדין לה מן הקשת כל אחד מפסח ציתו יתס שלס לצד גדר הלכך יורדין צני גדר לחמתן שהרי מודדין לגדר מחומתה וכל חמתן מוצלעת צתחומה וצני חמתן היוצבים צקשם ומודדין להן מן הקשת כלה חתומן צבראשיה' של גדר ואין יכולין ליכנס לה: גדר עיר גדולה וכשעולין צני חמתן לגדר כלתה מדתן צחצי העיר וחמתן עיר קטנה וכשירדין לה צני גדר כלתה מידתן צסוף העיר והכי קאלמר ר' שהיו צני גדר יורדין לחמתן להיות להן כולה כד' אמות ומשלימין להן את השאר אצל גדר עולה לצני חמתן צצמדת התחום: רצ כהנא מפני פני. מפרש צהדיא מר אמר הו ומר אמר הו: **ביתני' אס כל עיר קטנה**. לצד מדת חתומין: ומא' קל סופס. משום דיורין: מעל גצה. שאין שס דיורין ואילו נתנו על גצה לא היו לו אלא אלפים ממקום עירובו: ולמודד שאמרו כו'. ואע"פ שחלוקין חכמים על רבי עקיבא צצנות עירובו צעיר לומר שכל העיר לו כארבע אמות מודין הן צצא מעיר אחרת או ממקום צציתמו וכלתה מדתו של אלפים פסיעות צציוניות אפי' צמערה [שיס צה] דיורין שאינו נכנס להלן ממדתו כלום:

גמ'

סא.

ועוד התיר רבי. רצינו שמואל ל"ג ועוד דהאי ועוד אמילמא דלעיל מיינה קאי והכי איתא צתוספתא דמכילתין מעשה צרועה זקן צצא לפני רבי ואמר לו זכור הייתי שהיו צני מגדל יורדין לחמתן עד החצר החיצונה הסמוכה לגשר ועוד והדר קאלמר שהתיר רבי שהיו צני גדר כו' ומייהו יס תוספתא שכתוב צה צתר עדותו דרועה התיר רבי שהיו צני מגדל יורדין לחמתן עד החצר החיצונה הסמוכה לעיר וניחא השתא דגרס ועוד המיר ר' שהיו צני גדר כו' כיון דמייירי לעיל צמה שהתיר רבי לצני מגדל על פי עדותו של רועה וצפי' ר"ח כתוב ועוד זאת התיר רבי: **עיר העשויה בקשת הואי**. פיש צקוטרס חמתן וצין שני ראשיה יותר מד' אלפים דלמר לעיל מודדין לה מן הקשת וכלה חתומן של צני הקשת צרלש של גדר ואין יכולין ליכנס צה אצל צני גדר יורדין לחמתן דמודדין לגדר מחומתן וכל חמתן מוצלעת צתחומיהן ופירושו תמיה דאי צני הקשם מוצלעין צתחומן של גדר א"כ גס הס מותרין לעלות לגדר ואס צצני ראשי הקשת קאלמר דמוצלעין צתחום גדר אכמי כל היכא דשרי להני שרי להני א

דצני ראשי הקשת וצני גדר צאין מזה לזה ואותן שצאלמע הקשת וצני גדר תמיייהו אסרי צהדיא ונראה כפי' א) ר"ת דגדר עיר העשויה בקשת הואי

ולא היה צני ראשיה ארצעה אלפים ומודדין לה מן היתר לפיכך צאין לחמתן אצל צני חמתן אינן יכולין לעלות לגדר לאמצע הקשת ואפשר שאף חמתמן לראשי הקשת של גדר היה יותר מחלפים ואף שס לא היו יכולין לילך:

גמ'

עין משפט ונר מצוה

נח א ב מיי פכ"ח מהל' שבת הל' ט סגס לאין סו טושי"ע א"ח ס' שגס סעיף ט:

א

רבינו חננאל (המשך) גדולה ונתן עירובו [בעיר קטנה, בעיר קטנה ונתן עירובו] בעיר הגדולה, מהלכין כולה וחוצה לה אירי לא בריר טעמא. אמר רב יוסף אמר רמי בר אבא אמר רב הונא עיר שיושבת על שפת הנחל אם יש לפניה דקה. בתוך הנחל ארבע מודדין לה אלפים אמה מן הנחל ולהלן. שהנחל כיוון שלמשחמשוך בר כאילו מן העיר הוא. ואם לא עשר לפניה דקה אין מודדין להן אלא פסחת בתויה. ומאי שגא דכל דקה בעלמא ארבעה טפחים והוא דקא אמר רב יוסף ארבע אמות. ופרקי כיון דרבעתה תשמישתה שיהא על הנחל אם היא רחבה ד' אמות אין, ואי לא לא. אמר רב יוסף מנא אמינא, דקא דאית ליה דקה לפניה מדקה ולחלץ משחונין לה תחומה. דתניא ועוד זאת התיר רבי (שבתיו) [שניהן] בני גדר יורדין לחמתן ואין בני חמתן יורדין לגדר, מאי טעמא לאו משום דהוו בני גדר עיר היושבת על שפת הנחל ועבור דקה, והיה בין גדר לחמתן ויתר מאלפים אמה. ובני גדר דעבור דקה מדרדו להם אלפים אמה מחוץ לנחל, וכלתה מידתן לחמתן. ובני חמתן כלתה מידתן עד הנחל ולא יכלו לבוא בגדר דהא לא עשו בני חמתן דקה. כי אתא רב דימי אמר לאו משום האי טעמא לא הוו אתו בני חמתן אלא משום דהוו בני גדר פריצים והוו מטטרגי לבני חמתן. פי' מריבין עמתן ומכין אותן, ובשבת דשכיחא שיכרות התקין להו ר' שלא יהיו באין בני חמתן לגדר. רב ספרא אמר גדר עיר העשויה בקשת הואי רב דימי בר חיננא אמר אנשי עיר קטנה הואי רב כהנא מתני הכי רב טביומי מתני הכי רב ספרא ורב דימי בר חיננא חד אמר עיר העשויה בקשת הואי וחד אמר אנשי עיר קטנה ואנשי עיר גדולה הואי: **ביתני'** א) אנשי עיר גדולה מהלכין את כל עיר קטנה ואנשי עיר קטנה מהלכין את כל עיר גדולה ונתן את עירובו בעיר קטנה ונתן את עירובו בעיר גדולה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה רבי עקיבא אומר אין לו אלא ממקום עירובו אלפים אמה אמר א) להן ר"ע אי אתם מודים לי בנותן עירובו" במערה שאין לו אלא ממקום עירובו אלפים אמה אמרו לו אימתי בומן שאין בה דיורין אבל יש בה דיורין מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה נמצא קל תוכה מעל גבה א) ולמודד שאמרו נותנין אלפים אמה א) שאפילו סוף מדרתו כלה במערה:

א) פי' שלא היה צין ראשיה ארצעה אלפים וכומו שכתבו התוס' ונראה שלדברי רבינו אלו חוותי התוס' גד"ה עיר וכומו שגסס רש"ל ורש"א ר"ח תחת ר"ח.

